

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

Ο μαθητής οφείλει να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά του δοκιμίου, του κυριότερου γραμματειακού είδους στην ύλη των πανελλαδικών εξετάσεων. Η γνώση των χαρακτηριστικών αυτών είναι αναγκαία τόσο σε ερωτήσεις θεωρίας που μπορεί να τεθούν όσο και στην παραγωγή λόγου.

Δοκίμιο ονομάζεται το είδος του πεζού λόγου που έχει έκταση, ποικιλία θεμάτων (κοινωνικού ή θεωρητικού περιεχομένου) και στόχο να τέρψει, να πληροφορήσει, να διδάξει ή να πείσει τον αναγνώστη.

Γραμματολογικά βρίσκεται στο μέσο λογοτεχνίας και επιστήμης, αφού χαρακτηρίζεται άλλοτε απ' την υποκειμενική προσέγγιση του θέματος, τον συνειρμό ιδεών, τη συγκινησιακή χρήση της γλώσσας και την επιδίωξη της αισθητικής τέρψης και άλλοτε απ' την αντικειμενική εξέταση του θέματος, της αλληλουχία του λόγου, τη λογική χρήση της γλώσσας και την επιδίωξη της πληροφόρησης και της πειθούς.

Βασικό γνώρισμα του δοκιμίου είναι η ελεύθερη έκφραση προσωπικών απόψεων. Ο δοκιμογράφος περιδιαβάζει στο χώρο των ιδεών με σκοπό όχι τόσο να δώσει οριστικές απαντήσεις σε θεωρητικά ή πρακτικά προβλήματα, αλλά να θέσει ερωτήματα, να φωτίσει άγνωστες πτυχές, να εισαγάγει νέους προβληματισμούς και να προωθήσει τους ήδη υπάρχοντες. Επομένως, ο λόγος του δεν έχει το βαθμό αντικειμενικότητας της επιστημονικής μελέτης ούτε και το βαθμό υποκειμενικότητας του λογοτεχνικού κειμένου, αποτελεί τον χώρο συνάντησης επιστήμης και λογοτεχνίας.

Γι' αυτό συνιστά τη γέφυρα επικοινωνίας των διανοουμένων (επιστημόνων – καλλιτεχνών) με το ευρύ κοινό.

Η γλώσσα του δοκιμίου: Ανάλογα με τον αποδεικτικό ή το στοχαστικό χαρακτήρα του δοκιμίου, η γλώσσα του προσιδιάζει άλλοτε στον επιστημονικό και άλλοτε στον λογοτεχνικό λόγο. Στην πρώτη περίπτωση κυριαρχεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας και στη δεύτερη συναντώνται στοιχεία ποιητικής και συγκινησιακής χρήσης της. Από άποψη γραμματικής και συντακτικού, ο δοκιμιακός λόγος φέρει συνήθως κάποια γνωρίσματα της λόγιας γλώσσας (επεξεργασμένο λεξιλόγιο, λόγιοι τύποι, αφηρημένες έννοιες, σύνθετη σύνταξη, μακροπερίοδος λόγος, παρατεταμένη υπόταξη κτλ), ενώ από άποψη ύφους υπάρχει άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο φυσικός και οικείος τόνος.

Οργάνωση του δοκιμίου: Δύο είναι οι βασικές μορφές οργάνωσης του δοκιμιακού λόγου: όταν ο χαρακτήρας του είναι αποδεικτικός, τότε η διάρθρωση των ιδεών γίνεται με λογικό τρόπο και όταν είναι στοχαστικός με ελεύθερο ή συνειρμικό. Στην πρώτη περίπτωση, το σύνθετο διάγραμμα έχει την εξής μορφή: στον πρόλογο εκτίθεται το θέμα της πραγματεύσεως και δηλώνεται η θέση του συγγραφέα. Η θέση αυτή ονομάζεται κατευθυντήρια ή κύρια ιδέα και παρουσιάζεται είτε στον πρόλογο είτε στη δεύτερη εισαγωγική παράγραφο (μεταβατική). Στο κύριο μέρος προσκομίζεται το αποδεικτικό υλικό που διασαφηνίζει την κύρια ιδέα ή επιβεβαιώνει την ορθότητά της. Τέλος, στον επίλογο εκτίθεται το συμπέρασμα της πραγματεύσεως ή η ανακεφαλαίωση των

βασικών ιδεών της, ή η επαναδιατύπωση της αρχικής θέσης, με τα συναγόμενα συμπεράσματα.

Στη δεύτερη περίπτωση δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για μια ορισμένη μορφή διαγράμματος. Κεντρικό θέμα υπάρχει, αλλά οι ιδέες που το αναπτύσσουν δεν είναι διευθετημένες με λογικό τρόπο. Αντίθετα, η σχέση που διαπλέκεται μεταξύ τους είναι περισσότερο συνειρμική και υπαγορεύεται απ' την επιθυμία του δοκιμογράφου να προσεγγίσει το θέμα του ελεύθερος απ' τους περιορισμούς της λογικής οργάνωσης.

Βασική δομή: Η ρευστότητα που χαρακτηρίζει το δοκίμιο αντανακλάται και στον τρόπο σύνθεσής του. Μπορούμε να διακρίνουμε ένα βασικό τύπο σύνθεσης, κοινό σε όλα τα δοκίμια, που αποτελείται από τρία μέρη: **α)** τον πρόλογο, **β)** το κύριο μέρος και **γ)** τον επίλογο. Ή, με άλλη ορολογία: **α)** την εισαγωγή (έκθεση), **β)** την ανάπτυξη και **γ)** το συμπέρασμα.

Η απλή αυτή μορφή παρατηρείται κυρίως στα αποδεικτικά δοκίμια. Ο συγγραφέας ενός τέτοιου δοκιμίου εκθέτει στον πρόλογο το θέμα, προσπαθώντας να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Συνεχίζει, στην ίδια ή σε ξεχωριστή παράγραφο, με την κατευθυντήρια ή κύρια ιδέα, που αποτελεί και τη θέση του πάνω στο θέμα. Στο κύριο μέρος ο συγγραφέας προσκομίζει το υλικό που διαθέτει για να διασαφηνίσει την κύρια ιδέα ή να αποδείξει τη θέση που διατύπωσε στον πρόλογο. Στον επίλογο παρουσιάζει συμπυκνωμένα ό,τι έχει αναπτύξει στο κύριο μέρος ή επανεκθέτει την αρχική του θέση.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι η θέση που παίρνει ο συγγραφέας απέναντι στο θέμα του προηγείται συνήθως των αποδείξεων (παραγωγική μέθοδος). Μπορεί όμως και να έπεται (επαγωγική μέθοδος) ή να συνοφαινετεί στενά με το αποδεικτικό υλικό. Σε αντίθεση με

το αποδεικτικό δοκίμιο, στο δοκίμιο στοχασμού η δομή του μπορεί να είναι περισσότερο συνειρμική και λιγότερο λογική. Το μορφικό σχήμα του στοχαστικού δοκιμίου καθορίζεται από τη σύνδεση της εικόνας και ιδέας. Γι' αυτό, όταν διαβάζουμε ένα τέτοιο δοκίμιο, νιώθουμε εμπλουτισμένοι σε ανιχνεύσεις, χωρίς όμως να έχουμε επιστημονικά ένα καθαρό διάγραμμα του. **ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ:** Τα δοκίμια μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, με βάση την υποκειμενική ή την αντικειμενική σκοπιά από την οποία αναπτύσσεται το θέμα του ο δοκιμογράφος. Στην πρώτη περίπτωση ο δοκιμογράφος περιδιαβάζει πάνω σε ένα θέμα και εκφράζει τις προσωπικές παρατηρήσεις, εκτιμήσεις και προβληματισμούς του που τις αντλεί από τη γενική πείρα της ζωής του. Στη δεύτερη, αποσκοπεί να κρίνει ή να εκλαϊκεύσει επιστημονικά θέματα, διασαφηνίζοντας κάποια σημεία που δεν είναι κατανοητά, να μεταδώσει στο πλατύ κοινό γνώσεις φιλτραρισμένες μέσα από τη δική του προσωπικότητα, να πληροφορήσει δηλαδή και τελικά να πείσει. Η διάκριση αυτή καθόλου δεν σημαίνει ότι τα πρώτα δεν αποβλέπουν στην πειθώ. Σε τελευταία ανάλυση κανένα δοκίμιο δεν απορρίπτει την πειθώ. Και μόνο η προσωπική επιλογή και θέση των ιδεών, η προσωπική σκοπιά του δοκιμογράφου απέναντι στο θέμα του αποτελεί ήδη απόπειρα πειθούς. Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να διαφερούμε τα δοκίμια σε δύο βασικά είδη: σε δοκίμια στοχασμού και σε αποδεικτικά δοκίμια. Ο τόνος ενός δοκιμίου ανταποκρίνεται στο σκοπό του συγγραφέα. Είναι σοβαρός, αν ο συγγραφέας αποσκοπεί να πληροφορήσει. Μπορεί να είναι χιουμοριστικός, όταν γράφει, για να διασκεδάσει ή να τέρψει. Μπορεί να είναι φιλοσοφικός ή σατιρικός, αν σκοπεύει να διδάξει.

A. ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΤΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Το δοκίμιο του στοχασμού είναι καταγραφη

σκέψεων πάνω σε ένα θέμα. Δείχνει την ικανότητα του συγγραφέα να στοχάζεται και να εκφράζει τις ιδέες του, αντλώντας από την εμπειρία, τη φαντασία και τις γνώσεις του. Το κύριο χαρακτηριστικό ενός τέτοιου δοκιμίου είναι η ελευθερία που αφήνει στο συγγραφέα να ερμηνεύσει, όπως θέλει το θέμα του. Ενώ όμως υπάρχει απόλυτη ελευθερία στην ερμηνεία του θέματος, ποτέ δεν επιτρέπεται να συγχέει ο συγγραφέας τους δύο τρόπους προσέγγισης μέσα σε ένα και το αυτό δοκίμιο. Το θέμα πρέπει πάντοτε να αναπτύσσεται κάτω από μια ενιαία βάση.

B. ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

Το αποδεικτικό δοκίμιο μοιάζει σε πολλά με το στοχαστικό. Η βασική ομοιότητα είναι ότι αυτό ασχολείται αποκλειστικά με ιδέες. Διαφέρει όμως σημαντικά κατά τούτο: καθώς ο συγγραφέας βάζει ως στόχο του να συζητήσει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα, δεν είναι ελεύθερος να ερμηνεύσει το θέμα με οποιο τρόπο θέλει. Τα προσόντα που απαιτούνται στο γράψιμο ενός αποδεικτικού δοκιμίου είναι η ικανότητα να τεκμηριώνουμε τις ιδέες μας και η δεξιότητα να τις διευθετούμε σε μια λογική σειρά. Επιπρόσθετα, πρέπει να αντλούμε το υλικό μας κυρίως από τις γενικές γνώσεις μας: το τι γνωρίζουμε είναι πολύ πιο σημαντικό από το τι φανταζόμαστε ή παρατηρούμε.

Η τελευταία παρατήρηση δείχνει ότι ο συγγραφέας ενός αποδεικτικού δοκιμίου μπορεί να βάλει ως κύριο στόχο του να διερευνήσει απλώς το θέμα του, χωρίς απαραίτητα να φτάσει σε μια λύση και να προσπαθήσει να λύσει το πρόβλημα που θέτει. Ακόμη να επιχειρηματολογήσει για να υπερασπιστεί ή να αντικρούσει μια θέση, χωρίς να έχει ως κύριο σκοπό του να πείσει τον αναγνώστη για την ορθότητα της δικής του άποψης και να επιχειρηματολογήσει έτσι που να πείσει τον αναγνώστη του να συμφωνήσει μαζί του. Για να πετύχει το σκοπό του ο δοκιμογράφος καθορίζει απ' την αρχή τη στάση, τη θέση που παίρνει απέναντι στο πρόβλημα: να επιχειρηματολογήσει υπέρ ή κατά ή να εκθέσει και τις δύο απόψεις, χωρίς να ταχθεί με το μέρος της μιας ή της άλλης. Η θέση αυτή μπορεί να διατυπώνεται καθαρά ή να βγαίνει από υπαινιγμούς μέσα από όλο το πλέγμα του αποδεικτικού υλικού. Αυτό υποχρεώνει τον αναγνώστη να διαβάσει προσεκτικά και με κριτική διάθεση το δοκίμιο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. - ΜΑΜΕΚΑΣ Η. - ΠΟΥΤΟΥ Γ.

**ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**
για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ | Επαύλειο 6, Πλατεία Κόνιαρης
 Τηλ.: 210 9814584, 210 9802912
ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ | Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Διφύσης)
 Τηλ.: 210 9767674, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΥΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

ΠΩΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ ΜΙΑ ΑΠΟΨΗ-ΕΝΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Στις πανελλήνιες εξετάσεις ο υποψήφιος θα κληθεί να αναπτύξει ένα χωρίο-απόσπασμα του κειμένου σε μια παράγραφο. Η άσκηση αυτή είναι ιδιαίτερος απαιτητική, μια που απαιτεί από το σύντακτη να αποδώσει με σαφήνεια ή να σχολιάσει τις αναφερόμενες έννοιες. Γι' αυτό ο εξεταζόμενος οφείλει να επιστρατεύσει όλη του την προσοχή, σε συνδυασμό με τις κατακτημένες του γνώσεις, για να επιτύχει τη σωστή νοηματική ανάπτυξη της. Αυτή μπορεί να ζητηθεί με πολλαπλές παραλλαγές:

- α) Να ζητηθεί να σχολιαστεί μία φράση ή γνωμικό.
- β) Να ζητηθεί να συνεχιστεί το νόημα μίας θεματικής περιόδου/φράσης με ελεύθερο τρόπο ανάπτυξης σε μία παράγραφο.
- γ) Να σχολιαστεί το νόημα μίας θεματικής περιόδου/φράσης σε μία παράγραφο με συγκεκριμένο τρόπο ανάπτυξης.
- δ) Να δοθεί μία άποψη στην οποία ζητείται να γίνει σε μία παράγραφο η ανασκευή της.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ για το σχολιασμό μίας φράσης:

- Καλή ανάνηψη της φράσης, σημείωση λέξεων-φράσεων κλειδιών (με έμφαση στα ρηματικά και ονοματικά σύνολα).
- Νοηματική συσχέτιση των λέξεων αυτών και εξαγωγή του βασικού νοήματος.
- Διατύπωση του σε μία σύντομη φράση (που στην ουσία αποτελεί τη θεματική περίοδο της παραγράφου μας) την οποία χρησιμοποιούμε ως «οδηγό» για τη σύνταξη της.
- Έγερση των βασικών θεματικών εννοιών που υποκρύπτονται σε αυτές τις φράσεις.
- Προσπάθεια εξαγωγής των δεδομένων και διατύπωσης συγκεκριμένων ερωτημάτων τα οποία θα αποτελέσουν την αφετηρία για την ανάπτυξη των λεπτομερειών της παραγράφου.
- Απόδειξη της με τον καταλληλότερο τρόπο ανάπτυξης παραγράφου για να είμαστε εντός του διδόμενου θέματος. Φροντίζουμε πάντα να σχολιάζουμε όλες τις υποκρυπτόμενες έννοιες.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Όταν καλούμαστε να κάνουμε ανασκευή μιας άποψης τότε:

- εντοπίζουμε την προς ανασκευή θέση, αναφέροντας στη θεματική περίοδο ότι «η θέση αυτή αμφισβητείται» και ότι «υπάρχει και η αντίθετη άποψη».
- συνθέτουμε ένα επιχειρήμα προς απόδειξη της δικής μας άποψης (που είναι αντίθετη με αυτή που έχει δοθεί) προσκομίζοντας πληροφοριακό υλικό σύμφωνο με το θέμα το οποίο ανασκευάζουμε.
- ολοκληρώνουμε την παράγραφο με την προσθήκη ενός γενικού συμπεράσματος προς ενίσχυση της ανασκευής μας.

Όταν το απόσπασμα που πρέπει να αναπτυχθεί σε παράγραφο είναι διατυπωμένο με τη μορφή παρομοίωσης ή μεταφοράς τότε:

- αφού εντοπίσουμε την παρομοίωση ή μεταφορά
- είναι καλό το βασικό νόημα του αποσπάσματος να αποδοθεί κυριολεκτικά,

έτσι ώστε ο λόγος μας να έχει την αποδεικτική ισχύ ενός επιχειρήματος.

ΕΠΙΣΗΣ:

- Οριοθετούμε το χώρο μέσα στον οποίο θα κινηθούμε νοηματικά, ώστε να μην ξεφύγουμε από το θέμα (εδώ βοηθάει πολύ να έχουμε στον νου μας ποια είναι τα θέματα τα οποία θα σχολιάσουμε, σε ποια ερωτήματα πρέπει να απαντήσουμε).
- Ο σχολιασμός μας πρέπει να είναι συγκεκριμένος (συχνά γίνονται γενικόλογες και άνευ ουσίας αναφορές, συχνά άσχετες με το θέμα που πρέπει να σχολιαστεί).
- Τηρούμε το όριο των λέξεων.
- Δεν μιμούμαστε το ύφος του συγγραφέα.
- Δεν αντιγράφουμε εκτενή αποσπάσματα από το κείμενο, αλλά αναδιατυπώνουμε το νόημα κάνοντας αλλαγές στον τρόπο έκφρασης.
- Αποδίδουμε το νόημα του χωρίου με το προσωπικό μας ύφος.
- Αποφεύγουμε τους έντονους σχολιασμούς.
- Τηρούμε τους κανόνες παραγραφοποίησης (δομή, αλληλουχία, επάρκεια γνώσεων και ανάπτυξης, σαφήνεια).
- Προσέχουμε τη στίξη, την ορθογραφία, τη γλώσσα και το ύφος μας.

Στη συνέχεια ακολουθούν παραδείγματα ανάπτυξης χωρίων σε παραγράφους.

Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της ακόλουθης άποψης: «Ο επιστήμονας εκτός από επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να διαθέτει και κοινωνική συνείδηση». Ο επιστήμονας πρέπει να διαθέτει κοινωνική συνείδηση, εκτός από άρτια κατάρτιση σε επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο. Οπωσδήποτε το γνωστικό υπόβαθρο του επιστήμονα αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προώθηση της έρευνας και του έργου του. Πλάι, όμως, σε αυτά πρέπει να υπάρχουν και

κοινωνικές αρετές (π.χ. ευαισθησία, κατανόηση, αλληλεγγύη), οι οποίες θα δώσουν στο έργο του τα απαιτούμενα ηθικά και ανθρωπιστικά ερείσματα, ώστε το επιστημονικό έργο να συμμορφωθεί με τις ανθρώπινες ανάγκες και να τις ικανοποιεί.

Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της ακόλουθης άποψης: «Η ομάδα διαφέρει από τη μάζα». Ο τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου να είναι η σύγκριση-αντίθεση.

Η ομάδα διαφέρει σημαντικά από τη μάζα. Αν και κοινό χαρακτηριστικό της ομάδας και της μάζας είναι η συνάντηση ανθρώπων, ωστόσο διαφέρουν ως προς τα χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές τους. Οι ομάδες, από τη μια, αποτελούνται από μέλη με ξεχωριστή προσωπικότητα. Κάθε ένα από αυτά διαδραματίζει διαφορετικό ρόλο στη λειτουργία της ομάδας, αλλά όλα τα μέλη μαζί επιδιώκουν την υλοποίηση κάποιου κοινού στόχου ή οράματος. Αντίθετα, η μάζα είναι χειραγωγούμενη, καθοδηγούμενη από κάποιον «ηγέτη». Χαρακτηριστικά της είναι η ομοιομορφία και η τυποποίηση, ενώ συχνά οι αντιδράσεις της χαρακτηρίζονται από έντονη παρόρμηση που μπορεί να παρασύρει ως και το τελευταίο μέλος της και να οδηγήσει ακόμη και σε εκτροπή.

Να συνθέσετε μία παράγραφο με τη θεματική περίοδο που δίνεται: «Η περιβαλλοντική εκπαίδευση συμβάλλει στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης κυρίως στους νέους». Η περιβαλλοντική εκπαίδευση συμβάλλει στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης κυρίως στους νέους. Με δεδομένο ότι το φυσικό περιβάλλον σήμερα ολοένα και περισσότερο κινδυνεύει και καθώς μαζί με τη φύση κινδυνεύει και ο άνθρωπος, είναι επιτακτική η ανάγκη να δοθεί μεγάλη βαρύτητα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Με τον τρόπο

αυτό η νέα γενιά θα μάθει να επιδεικνύει περισσότερο σεβασμό απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και να ασχολείται εμπράκτως με τη διάσωση και την προστασία του.

Να ανασκευάσετε την άποψη που ακολουθεί: «Ο αγώνας του ανθρώπου για την ελευθερία δεν έχει και δεν πρέπει να έχει όρια».

Το ζήτημα του αγώνα για την κατάκτηση της ελευθερίας του ανθρώπου απασχολεί και εξακολουθεί να απασχολεί τους ανθρώπους. Ορισμένοι, εξ αυτών έχουν την άποψη ότι ο αγώνας για την ελευθερία δεν έχει όρια, ότι δηλαδή δεν υπάρχουν φραγμοί για την κατάκτηση της. Παρόλα αυτά υπάρχει και η άλλη άποψη, ότι πρέπει να υπάρχουν όρια στον αγώνα για την ελευθερία. Αν για παράδειγμα, δεν υπάρχουν όρια, τότε υπάρχει ο κίνδυνος να υιοθετήσουν οι άνθρωποι ασύδοτη και ανεξέλεγκτη συμπεριφορά, παραβιάζοντας τα όρια των ελευθεριών των συνανθρώπων τους. Μπορεί ο πόθος για την ελευθερία να είναι μεγάλος, αλλά όταν απουσιάζει η κριτική σκέψη και η λογική που κατευνάζουν την παρόρμηση, τότε τα αποτελέσματα ίσως είναι τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα. Άρα, ο αγώνας για την ελευθερία πρέπει να οριοθετείται, ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες όλων.

Να αναπτύξετε το γνωμικό (απόφθεγμα) που ακολουθεί: «Η ευτυχία είναι το μόνο πράγμα που πολλαπλασιάζεται, όταν διαιρείται» (Σβάιτσερ).

Θεωρείται οξύμωρο σχήμα το να ισχυρίζεται κάποιος ότι μέσω της διαιρέσεως ενός πράγματος συντελείται και ο πολλαπλασιασμός του. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση το νόημα του γνωμικού, αλλά και της έντονης αντίθεσης, είναι πως όταν ο άνθρωπος μοιράζει και μοιράζεται την ευτυχία του με τους συνανθρώπους του, τότε η ευτυχία εξαπλώνεται από το άτομο στο σύνολο. Ιδιαίτερα σε μια εποχή όπου οι άνθρωποι δύσκολα μοιράζονται με τους συνανθρώπους τους σκέψεις και συναισθήματα, αναδεικνύεται η επικαιρότητα της ρήσης του Σβάιτσερ, καθώς καλεί τους ανθρώπους να αποτινάξουν τον ατομικισμό και τη βαρυντικότητα τους και να επιδιώξουν την ψυχική επαφή με την εξάπλωση της ευτυχίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ.-ΜΑΜΕΚΑΣ Η.-ΠΟΥΤΟΥ Α.

ΣΠΟΡΤΙΣΤΗΘΕΙΑ

ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

για μαθητές με αναπηρίες

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

Ερμούπολις 6, Πλατεία Κόλλυνης,
Τηλ.: 210 3614594, 210 3602912

ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνης)
Τηλ.: 210 9767676, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Θέματα Νεοελληνικής Γλώσσας

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Πόλεμος και Ειρήνη

Στις μέρες μας, οι εικόνες των συνεχών πολέμων και το ψυχοπολεμικό κλίμα που επικρατεί μας κάνουν να αναλογιστούμε την στάση μας απέναντι στις συνέπειες αυτών των επιχειρήσεων και στα οφέλη της ειρήνης. Σιγά-σιγά όλοι αντιλαμβανόμαστε πως αποτελεί αδήριτη ανάγκη να ξεφύγουμε από τους πολέμους και να στραφούμε προς τον διάλογο και την ειρήνη. Έτσι, η αξία της ειρήνης αναδεικνύεται μεγάλη και μας δημιουργεί το αίσθημα για μια οριστική απαλλαγή από τους πολέμους.

Αρχικά, η ειρήνη δημιουργεί ένα πρόσφορο έδαφος για την τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο και εξέλιξη, η οποία οδηγεί στην καλύτερευση των όρων διαβίωσης. Αντίθετα με την εποχή των πολέμων, η τεχνολογία βοηθά τον άνθρωπο στα καθημερινά του προβλήματα και δεν αναλώνεται σε κατασκευές νέων όπλων και συστημάτων που είναι ικανά να καταστρέψουν ολόκληρα κράτη μέσα σε λίγα λεπτά. Επιπροσθέτως, με την ειρήνη οι άνθρωποι και οι λαοί ζουν αρμονικά, εκπληρώνοντας όλους τους στόχους και τις επιδιώξεις τους. Επίσης, επικρατεί η έννομη τάξη, η ηρεμία και η γαλήνη σ' όλους τους τομείς της ζωής, με αποτέλεσμα τα άτομα να αισθάνονται σιγουριά και ασφάλεια για τη ζωή τους, για το μέλλον τους και να επιδιώκονται απρόσκοπτα στη δημιουργική τους προσπάθεια για πρόοδο και εξέλιξη.

Επιπλέον, τα οφέλη της ειρήνης φαίνονται και στον τομέα της οικονομίας του κάθε κράτους, αφού οι κυβερνήσεις δαπανούν ποσά για τομείς, όπως είναι η παιδεία, η υγεία, η ασφάλιση συντελώντας μ' αυτόν τρόπο, στην κοινωνική πρόοδο και στην ανέλιξη του κράτους. Αντίθετα, τα τεράστια χρηματικά ποσά που δαπανώνται σε περιόδους πολέμων ή σε περιόδους προετοιμασίας και ετοιμότητας για έναν πόλεμο, δαπανώνται σε άλλους τομείς, ζωτικούς για την εξελικτική πορεία ενός κράτους. Έτσι, με την αύξηση των κοινωνικών παροχών βελτιώνεται η ποιότητα της ζωής του λαού και γίνονται έργα κοινής ωφέλειας.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτή η σπουδαία αξία της ειρήνης, η οποία απαιτεί την εκπλήρωση κάποιων προϋποθέσεων για να επικρατήσει.

Η σημαντικότερη προϋπόθεση είναι ο αφοπλισμός των κρατών, με τον οποίο οι εξοπλισμοί μειώνονται ή καταργούνται συμβάλλοντας έτσι στην διατήρηση της συγκόσμιας ειρήνης και στην επίτευξη του τελικού στόχου του ανθρώπου. Παράλληλα, η παροχή ανθρωπιστικής παιδείας θεωρείται αναγκαία για τη δημιουργία ολοκληρωμένων και υπεύθυνων προσωπικοτήτων που θεωρούν την ειρήνη ως ύψιστο αγαθό και αγωνίζονται για την εδραίωσή της. Ακόμη, αναγκαία είναι η εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων αλλά και κάθε είδους ανισοτήτων και αδικιών, για να εξασφαλιστεί ένα ήρεμο κλίμα συμβίωσης των ανθρώπων και εξάλειψης της πιθανότητας πολεμικής αναμέτρησης.

Θα ήταν βέβαια σημαντική παράλειψη να μην αναφερθώ στην ενίσχυση των υποανάπτυκτων χωρών από τα αναπτυγμένα κράτη, ώστε να έλθει η άμβλυση των διαφορών και η ειρηνική

συνύπαρξη. Σε καμία πάντως περίπτωση δεν πρέπει να λησμονούμε την δραστηριοποίηση και την λήψη αυστηρών μέτρων από τους Διεθνείς Οργανισμούς και κυρίως από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος φαίνεται να αδρανεί λόγω εξημερέτησης συμφερόντων των ισχυρών κρατών. Τέλος, την αποφυγή των συγκρούσεων και την επίλυση των προβλημάτων με ειρηνικό τρόπο βοηθούν η συνεργασία, η επικοινωνία και η ύπαρξη διαλόγου μεταξύ των λαών.

Συμπερασματικά, η ειρήνη αποτελεί τον μοναδικό δρόμο για την αρμονική και φιλική συμβίωση όλων των χωρών και οφείλουν οι κυβερνήσεις των κρατών να δημιουργήσουν κατάλληλο έδαφος για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων επικράτησής της. *Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε στην τοπική εφημερίδα της Καβάλας «Χρονόμετρο» το Σάββατο 26 Νοεμβρίου 2005 στην στήλη «Με την ματιά ενός φοιτητή», στην οποία γράφει ο Ηρακλής Λαμπαδαρίου.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1) Να καταγραφεί η περιλήψη του παραπάνω κειμένου στα πλαίσια ενός άρθρου που θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα. (90-120 λέξεις.)

2) α) Να βρεθεί ο δομικός ρόλος της τέταρτης παραγράφου του κειμένου.

β) Να εντοπιστεί ο τρόπος συνοχής των προτάσεων της τελευταίας παραγράφου του κειμένου.

γ) Στο κείμενο γίνεται συχνή χρήση παραδειγμάτων. Να καταγραφούν 2-3 από αυτά και να αιτιολογηθεί η λειτουργικότητά τους στο κείμενο.

3) Να εντοπιστεί το γραμματικό είδος του κειμένου.

4) Να σχολιαστεί το νόημα της κάτωθι φράσης σε μία παράγραφο των 90-120 λέξεων «Σε καμία πάντως περίπτωση δεν πρέπει να λησμονούμε την δραστηριοποίηση και την λήψη αυστηρών μέτρων από τους Διεθνείς Οργανισμούς και κυρίως από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος φαίνεται να αδρανεί λόγω εξημερέτησης συμφερόντων των ισχυρών κρατών».

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

1) Βασικό θέμα του κειμένου αποτελεί η αναγκαιότητα της ειρήνης στη σύγχρονη εποχή. Ο συντάκτης επισημαίνει πως οι άσχημες εικόνες του πολέμου επιβάλλουν περισσότερο από ποτέ την επανίσχυση της υπό το πρίσμα του διαλόγου. Καταγράφει τις θετικές συνέπειές της όπως η αναπτυξιακή χρήση της τεχνολογίας που επιφέρει πρόοδο σε ένα κλίμα ασφάλειας και ηρεμίας. Ενώ αυξάνονται οι κοινωνικές δαπάνες του κράτους που σε πολεμική περίοδο θα διατιθένταν για πολεμικούς σκοπούς και βελτιώνεται η ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται η τήρηση των προϋποθέσεων περιφρούρησης της ειρήνης όπως ο διεθνής αφοπλισμός των κρατών, η δημιουργία ανθρωπιστικών προσωπικοτήτων αλλά και η άρση των διεθνών ανταγωνισμών ως απαραίτητη επιταγή των λαών προς τις κυβερνήσεις τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

2) α) Η τέταρτη παράγραφος του κειμένου είναι μεταβατική. Και αυτό γιατί παρατηρούμε ότι συντελεί στην ομαλή μετάβαση από τη μία παράγραφο στην άλλη, αφού στην τρίτη

καταγράφονται τα θετικά της ειρήνης και στην τέταρτη προαναγγέλλονται οι προϋποθέσεις επίτευξής τους που αναλύονται στην πέμπτη.

β) Οι προτάσεις της τελευταίας παραγράφου του κειμένου συνδέονται με:

- 2η με 1η με το «παράλληλα»
- 3η με 2η με το «ακόμη»
- 4η με 3η με το «βέβαια»
- 5η με 4η με το «πάντως»
- 6η με 5η με το «τέλος»
- 7η με 6η με το «συμπερασματικά»

γ) Το κείμενο βρίθει παραδειγμάτων. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί ενδεικτικά από τα ακόλουθα χωρία π.χ. (η τεχνολογία ...και συστημάτων που είναι ικανά να καταστρέψουν ολόκληρα κράτη μέσα σε λίγα λεπτά), (και κυρίως από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών... ισχυρών κρατών). Τα εν λόγω παραδείγματα χρησιμοποιούνται από το συντάκτη ως μέσο πειθούς για ενίσχυση της αποδεικτικότητας του λόγου του. Ακολουθώντας ο λόγος του αποκτά παραστατικότητα, ζωντάνια και γίνεται κατανοητός και από τους πιο αδαείς δέκτες.

3) Το παρόν απόσπασμα είναι δημοσιογραφικό κείμενο. Πιο συγκεκριμένα ανήκει στο είδος της επιφυλλίδας, αφού να μην έχει επίκαιρη αφορμή, ωστόσο πραγματεύεται το θέμα της ειρήνης με πιο διαχρονικό χαρακτήρα. Έτσι εξετάζει στο διάβα των αιώνων την αξία της αλλά και τις προϋποθέσεις ενίσχυσής της.

4) Η επίτευξη της ειρήνης είναι μία δύσκολη υπόθεση για την πραγματοποίησή της οποίας απαιτείται η συνδρομή πολλών παραγόντων. Ειδικότερα διεθνείς ανθρωπιστικοί οργανισμοί, όπως ο ΟΗΕ, οφείλουν να πρωτοστατούν στην αποτροπή του πολέμου και να διατηνούνται υπέρ της ειρήνης. Δυστυχώς όμως στην πράξη οι παραπάνω φορείς αντί να γίνονται υποστηρικτές της παγκόσμιας ομόνοιας μετατρέπονται σε διασαλευτές της. Αυτό είναι απότοκος της νόθευσης της λειτουργίας τους από ισχυρούς οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες που τους χρηματίζουν ως φίμωτρο εφησυχασμού απέναντι στις άνομες ορέξεις τους. Ο ρόλος τους λοιπόν περιορίζεται σε διακοσμητικό που παίρνει τη μορφή μιας βοήθειας τρίτης κατηγορίας στους κατά τόπους πληγέντες.
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. - ΜΑΜΕΚΑΣ Η. - ΠΟΥΤΟΥ Λ.

για μαθητές με απαιτήσεις

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Ερμούπολις 6, Πλατεία Κόνιαρης, Τηλ.: 210 3614594, 210 3602912
ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ: Α. Βουλιαγμένης, 144 (κοντά στο μετρό Δάφνης) Τηλ.: 210 9767674, 210 9767677

www.floropoulos.gr - info@floropoulos.gr